

Seguiment de les aus marines al litoral del Parc del Garraf

Santi Llacuna
i Rodrigo del Amo

Servei de Parcs Naturals
Diputació de Barcelona

Resum

El motiu del seguiment és el reduït nombre de dades que es coneixen dels ocells que utilitzen la zona litoral del parc per migrar i/o hivernar. La conservació d'aquest espai pot servir de refugi a moltes aus, en especial les pelàgiques i les marines costaneres. El litoral del Parc del Garraf està format per afloraments de roca calcària, fonamentalment en forma de penya-segats, que poden anar de petites roques de pocs metres d'altura fins a parets de més d'un centenar de metres. D'aquestes parets ja no se'n podran trobar fins al Maresme, per la part nord, i fins a prop de Tarragona per la part sud; per tant, el Parc del Garraf esdevé una petita illa de descans per a molts ocells.

El seguiment d'aus marines es va realitzar des d'un vaixell per poder observar totes les parts dels penya-segats. El tram escollit de litoral va ser el que va des de la Falconera a la platja de Cala Forn (a prop de Sitges).

En el seguiment anual es van censar més de 3.000 individus de deu espècies diferents. L'espècie amb major nombre d'individus observats va ser el gavià argentat, *Larus cachinnans* (el 69 % del total), seguit del corb marí emplomallat, *Phalacrocorax aristotelis* (el 20,4 % del total). Després la gavina corsa, *Larus audouinii* (el 5,5 %), el gavià fosc, *Larus fuscus* (el 3,4 %) i el territ variant, *Calidris alpina* (el 1,4 %) tanquen el grup de les cinc espècies més representades. Les altres cinc espècies censades, les quals plegades no arriben al 0,3 % del total, són: la gavina vulgar, *Larus ridibundus*, el corb marí gros, *Phalacrocorax carbo*, el cabussó orellut, *Podiceps auritus*, el fraret, *Fratercula arctica* i el gavot, *Alca torda*. D'aquestes espècies poc representades, el fraret i el gavot aporten dades molt interessants sobre el pas i la fenologia de les espècies poc citades al Garraf.

S'ha confirmat la nidificació del gavià argentat i la no nidificació del corb marí emplomallat al parc.

Paraules clau

Litoral, gavià argentat, corb marí, gavina corsa, gavià fosc, territ variant

Resumen

Seguimiento de las aves marinas en el litoral del Parque del Garraf

El motivo del seguimiento es el reducido número de datos que se conocen de los pájaros que utilizan la zona litoral del parque para migrar y/o hibernar. La conservación de este espacio puede servir de refugio a muchas aves, en especial a las pelágicas y las marinas costeras. El litoral del Parque del Garraf está formado por afloramientos de roca calcárea, fundamentalmente en forma de acantilados

que pueden ser desde pequeñas rocas de pocos metros de altura hasta paredes de más de un centenar de metros. De paredes como estas ya no se pueden encontrar hasta el Maresme, por la parte norte, y hasta cerca de Tarragona, por la parte sur; por lo tanto, el Parque del Garraf se convierte en una pequeña isla de descanso para muchos pájaros.

El seguimiento de aves marinas se realizó desde un barco para poder observar todas las partes de los acantilados. El tramo escogido de litoral fue el que va desde La Falconera a la playa de Cala Forn (cerca de Sitges).

En el seguimiento anual se censaron más de 3.000 individuos de diez especies distintas. La especie con mayor número de individuos observados fue la gaviota argétea, *Larus cachinnans* (el 69 % del total), seguida del cuervo marino moñudo, *Phalacrocorax aristotelis* (el 20,4 % del total). Después la gaviota de Audouin, *Larus audouinii* (el 5,5 %), la gaviota sombría, *Larus fuscus* (el 3,4 %) y el correlimos común, *Calidris alpina* (el 1,4 %) cierran el grupo de las cinco especies más representadas. Las otras cinco especies censadas, que juntas no llegan al 0,3 % del total, son: la gaviota reidora, *Larus ridibundus*, el cuervo marino grande, *Phalacrocorax carbo*, el zapullín cuellirrojo, *Podiceps auritus*, el frailecillo, *Fratercula arctica* y la alca común, *Alca torda*. De estas especies poco representadas, el frailecillo y la alca aportan datos muy interesantes sobre el paso y la fenología de las especies poco citadas en el Garraf.

Se ha confirmado la nidificación de la gaviota argétea y la no nidificación del cuervo marino moñudo en el parque.

Palabras clave

Litoral, gaviota argétea, cuervo marino, gaviota de Audouin, gaviota sombría, correminos común

Abstract

Monitoring of sea birds on the coast of Garraf Park

The reason for this monitoring scheme was the scarcity of information on the birds that use the Park's coastal zone for migration and/or wintering. The conservation of this area can provide refuge for many birds, especially pelagic and coastal birds. The coastline of Garraf Park is made up of outcrops of limestone ranging from rocks a few metres high to cliffs of 100 metres or more. The nearest cliffs are not to be found until the Maresme going northwards and almost as far as Tarragona going southwards, and therefore Garraf Park constitutes a welcome haven for many birds.

The sea bird monitoring scheme was carried out from a boat, in order to be able to watch the entirety of the cliffs. The section of coast chosen for the study stretches from La Falconera to Cala Forn (near Sitges).

In the year-long scheme, more than 3,000 birds were recorded, belonging to 10 species. The most numerous species was the yellow-legged gull, *Larus cachinnans* (69% of the total number of individuals), followed by the shag, *Phalacrocorax aristotelis* (20,4% of the total). Audouin's gull, *Larus audouinii* (5,5%), lesser black-backed gull, *Larus fuscus* (3,4%), and dunlin, *Calidris alpina* (1,4%), complete the group of the five commonest species. The remaining five species together accounted for fewer than 0,3% of the total individuals, and were: black-headed gull (*Larus ridibundus*), cormorant (*Phalacrocorax carbo*), Slavonian grebe (*Podiceps auritus*), puffin (*Fratercula arctica*) and razorbill (*Alca torda*). Among these sparsely represented species, the puffin and the razorbill provide very interesting information about the passage and phenology of these seldom recorded species in the Garraf.

The study confirmed that the yellow-legged gull breeds in the Park, and that the shag does not.

Keywords

Coast, yellow-legged gull, shag, Audouin's gull, lesser black-backed gull, dunlin

Introducció

Les aus que trobem al sector costaner del Parc del Garraf no són prou conegudes i un exemple d'aquest desconeixement el trobem a la bibliografia. El gavià argentat, *Larus cachinnans*, està catalogat com a nidificant possible en l'*Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra*, 1983. En la *Història natural dels Països Catalans*, 1985, aquesta espècie no està citada com a nidificant, encara que en el mapa d'indrets amb colònies reproductives marca una taca imprecisa que abasta la costa est del Garraf i l'oest del delta del Llobregat. La realitat és que un nombre petit de parelles (2-5 parelles) es reproduïx cada any als penya-segats litorals del massís.

L'exemple contrari el trobem amb el corb marí emplomallat *Phalacrocorax aristotelis*, que, tot i constar com a nidificant segur en l'*Atlas*, no es coneix cap dada fiable que corroborei una sola nidificació segura.

Aquest és un dels motius que ens ha portat a plantejar el seguiment de fauna que aquí presentem.

Un altre motiu és el petit nombre de dades que coneixem dels ocells que utilitzen el parc per migrar i/o hivernar pel sector costaner, que segur que és més important del que sabem; cal pensar només en la proximitat del delta del Llobregat, on estan citades més de 300 espècies d'aus.

El litoral del Parc del Garraf està format per afloraments rocallosos, fonamentalment en forma de penya-segats, de roca calcària del Cretaci. Les cingleres poden anar de petites roques de pocs metres d'altura a les parets de més d'un centenar de metres.

La vegetació litoral està definida per la comunitat *Reichardiuo-Crithmetum maritimi*, amb el fonoll marí *Crithmum maritimum* com a exponent.

Allà on la paret perd potència trobem brolles i garrigues amb margalló i pi blanc.

L'home ha modificat parcialment aquest paisatge amb carreteres i vies de tren que el travessen de punta a punta, i ports i pobles, cada vegada més turístics i menys mariners.

Objectius

1. Establir una metodologia de seguiment per repetir-la amb els anys dins del programa de seguiment de paràmetres biològics del PNG.
2. Determinar l'abundància d'individus de les espècies d'aus que aprofiten el sector costaner del PNG.
3. Determinar les espècies nidificants als penya-segats litorals del parc i els seus contingents.

Material i mètodes

El seguiment es va realitzar els anys 1999 i 2000 des d'un vaixell per poder observar totes les parts dels penya-segats. El trajecte es feia una vegada al mes i navegant a poca velocitat.

El tram escollit de litoral va ser el que va des de la Falconera a la platja de cala Forn. Es va escollir aquest segment del parc per ser representatiu del sector costaner del PNG.

Les sortides es feien a primera hora del matí per trobar

les aus en els seus ponadors nocturns, abans que marxessin d'aquest ponedor cap a mar endins en les seves activitats diürnes.

Es recomptaven únicament les aus posades a terra o en la proximitat de les roques, descartant aquells individus observats mar endins, ja que no podíem garantir que aquests individus utilitzessin el tram litoral de parc si no era de passada.

Es van diferenciar 13 zones on es comptaven els individus de cada espècie i, si era possible, l'estat de la seva maduresa. Les zones van identificar-se amb accidents geogràfics o toponímia, per exemple: la Falconera, la Llosa, cala Morisca, Vallcarca, la cova del Pebre, cala Forn, entre d'altres.

Resultats

Dins del seguiment d'aus del litoral es van censar 2.889 individus l'any 1999 i 4.327 l'any 2000 de 10 espècies diferents (vegeu taula inferior).

Les espècies amb major nombre d'individus registrats van ser el gavià argentat, *Larus cachinnans*, i el corb marí emplomallat, *Phalacrocorax aristotelis*.

Taula 1. Aus censades els anys 1999 i 2000

Espècie	1999	2000
Gavià argentat (<i>Larus cachinnans</i>)	2.022	3.370
Corb marí emplomallat (<i>Phalacrocorax aristotelis</i>)	597	641
Gavina corsa (<i>Larus audouinii</i>)	161	163
Gavià fosc (<i>Larus fuscus</i>)	101	102
Territ variant (<i>Calidris alpina</i>)	0	40
Gavina vulgar (<i>Larus ridibundus</i>)	3	8
Corb marí gros (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	2	2
Cabussó orellut (<i>Podiceps auritus</i>)	1	0
Fraret (<i>Fratercula arctica</i>)	1	0
Gavot (<i>Alca torda</i>)	1	1
Total	2.889	4.327

La cita del cabussó orellut és la primera observació coneguda al PNG.

La gavina corsa és present durant totes les estacions de l'any, fins i tot amb contingents relativament importants (observació màxima 156 ind.). Els exemplars del Garraf segurament corresponen a la colònia de cria del delta de l'Ebre, ja que s'han observat individus anellats que poden correspondre a aquesta colònia, que també és la més pròxima.

El relativament important nombre de gavines corses al Garraf d'enguany pot ser degut a la parada biològica dels pesquers. És sabut que els descarts pesquers són una font significativa dels recursos tròfics de l'espècie, que mancant-li aquest recurs, ha arribat fins al Garraf i fins al delta del Llobregat cercant bancs de peix.

El gavià fosc és un estricte hivernant al massís, sempre amb contingents reduïts (observació màxima 67 ind.).

La gavina vulgar és present tot l'any però sempre en grups reduïts. A l'època reproductora trobem individus no adults estiuellant esperant un altre any per anar a les colònies de cria a reproduir-se.

Al corb marí gros el trobem en estols de 4-15 exemplars durant la migració postnupcial, quan és més freqüent;

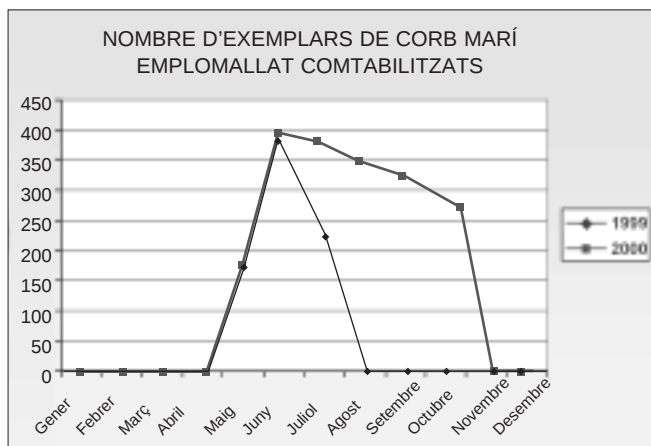

Figura 1. Nombre d'exemplars de corb marí emplomallat comptabilitzats

a l'hivern s'enrareixen les observacions d'aquesta espècie.

El territ variant és un ocell eminentment migrador. Les observacions del maig d'enguany corresponen a un estol de 40 individus que van pernотocar a les roques baixes dels penya-segats litorals.

El gavot s'observa poques vegades, sempre a l'hivern, sent més freqüent mar endins.

El fraret és una altra au ocasional al parc, com el gavot; també s'observa més mar endins, però en menys quantitat que aquest.

La distribució al llarg de l'any del gavià argentat segueix una corba amb dues èpoques molt marcades i diferents. Una a l'hivern i tardor on trobem el màxim d'individus, i una baixada important del nombre d'exemplars observats entre els mesos de març i juliol. És en aquesta època quan la major part dels gavians observats són adults. Coincideix amb l'estació reproductora, de fet s'han trobat dos nius ocupats amb dos i tres polls. Això confirma la reproducció segura d'aquesta espècie al PNG.

El corb marí emplomallat, *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*, l'any 1999 pràcticament va desaparèixer des de l'agost a l'abril, i el 2000 des d'octubre fins a l'abril (fig. 1).

El nombre d'individus a l'època reproductora va ser d'un parell d'exemplars l'any 1999, un dels quals amb plomatge de subadult però sense trobar cap indicatiu de reproducció (fig. 2).

Conclusions

De les 10 espècies del cens, el gavià argentat, el corb marí emplomallat, el gavià fosc i la gavina vulgar, que eren les

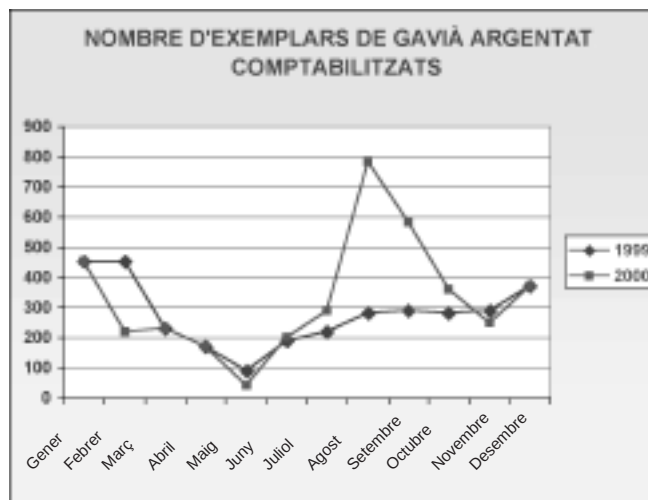

Figura 2. Nombre d'exemplars de gavià argentat comptabilitzats

espècies més conegudes, s'ha pogut determinar la nidificació o no de les dues primeres, i esbrinar característiques fenològiques i biològiques de la resta.

Les espècies poc representades, fraret, gavot, etc., aporten dades molt interessants sobre el pas i la fenologia de les espècies poc citades al Garraf.

El gavià argentat té una minsa però constant colònia de cria, tot i això, la major part dels individus són hivernants, i a l'època reproductora sembla haver-hi més subadults estiuencs que adults reproductors.

El corb marí emplomallat arriba després de reproduir-se, segurament procedint de les Illes Balears, en grups familiars, fins i tot s'han observat adults alimentant joves. Aquesta conducta ha portat a l'error de pensar que es reproduïen al massís.

L'arribada dels corbs marins coincideix amb la presència a prop del litoral de moles de peix, segurament sardina, maleta o seitó. D'aquestes moles hem vist aprofitar-se'n als gavians, la gavina vulgar i el corb marí. És possible que la presència d'aquestes moles de peix sigui la raó que fa que, en una època determinada de l'any, fins a més de 300 corbs marins emplomallats arribin al Garraf.

Agraïments

A Naturalistes en Acció, com a grup d'estudiosos del massís, i a Ignasi Benedicto, patró del vaixell, que van fer possible aquest estudi.